

Motion till riksdagen

1988/89:Jo291

av Leif Olsson och Kenth Skårvik (båda fp)

Bidragsfrågor inom jordbruket

Sedan gammalt präglas det bohuslänska jordbruket av en betydande djurhållning. Klimat och topografiska förutsättningar gynnar en animalieinriktad produktion.

Genom olika jordbrukspolitiska åtgärder och andra faktorer har antalet företag i storleksgruppen 2–10 ha minskat drastiskt. På en dryg 15-årsperiod har denna grupp reducerats med nära 1 500, vilket motsvarar runt 1 200 ägare/lantbrukare.

Ryggraden i den bohuslänska djurhållningen är fortfarande mjölkbesättningarna och kalvuppfödning. Såväl antalet kor som besättningar har dock gått kraftigt tillbaka i antal. Här som på de flesta andra håll i landet har dock medelkoantalet per besättning ökat och var år 1987 14 l.

Att antalet mjölkleverantörer går starkt tillbaka i Sverige visas av såväl invägningsresultat som det förhållandet att vi i landet har över 2 000 s.k. mjölkpensionärer och att antalet mjölkproducenter nu ligger under 30 000.

Det finns, som angetts inledningsvis, flera skäl till en utveckling som med givna undantag måste ses som negativ för djurägarna och för det små och medelstora jordbruket. De sociala villkoren spelar en stor roll. För mjölkproducenter är det svårt att få ledigt, då det råder stor brist på avbytare.

Enligt uppgift befinner sig Lantbrukarnas avbyttjänst i något som börjar likna kris. I Bohuslän var läget i slutet av år 1988, att ett 40-tal lantbrukare stod utan hjälp beroende på avbyttarbrist. För hela landet behövs 3 000 nya avbytare, räknat på en period fram till 1992, varav Bohuslän behöver 12 varje år för att hålla takten. Det besvärliga avbyttarläget har sin största orsak i debatten om jordbrukets framtid, vilket lett till minskat intresse från ungdomens sida. För att lösa problemet behövs en ökad satsning på jordbruksutbildning. En väg att gå är att arbetsmarknadsstyrelsen ordnar grundutbildning för avbytare i form av 20-veckorskurser.

En annan fråga av stor aktualitet för djurhållarna gäller lagring av gödselolymer. Bakgrunden är aktionsplanen mot havsföroreningar. För att motverka omfattande skador på havsmiljön måste utsläppen minska: kväve och fosfordelen måste reduceras. Enligt den s.k. Gullmarnutredningen bedömdes att hälften av kväveutsläppen kommer från jordbruket. En bättre gödselvård minskar utsläppen och leder också till ett bättre ekonomiskt resultat för lantbrukaren.

Å andra sidan är inte lantbrukets del i belastningen på havsvattnen klarlagd — behovet av forskning är fortfarande mycket stort. En väsentlig faktor, som hittills inte beaktats i tillräcklig grad, är de betydande skillnader som finns i jordarterna mellan olika regioner i landet. I Västergötland finns

en urlakning på drygt 15 kg kväve per ha och år, medan Bohuslän med tyngre jordar ligger lägre. Djurtäthet, användande av handelsgödsel, åkerkoncentration blir t.ex. mer intensiv i Halland (Laholmsbukten) än i det småbrukarpräglade Bohuslän. Det leder fram till ett rimligt antagande att Bohusläns jordbruk påverkar havsmiljön i mindre utsträckning. Detta konstaterande får inte hindra, att allt skall göras för att också i Bohuslän få ner utsläppen till så låg nivå som det är ekonomiskt möjligt för lantbrukarna.

Enligt en undersökning, som gjorts av länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län omfattande 8 kommuner och med jordbruksföretag över 5 djurenheter, saknar 75 % urinbehållare. Nära 20 % saknar gödselplatta. Avloppen är ofta bristfälliga. Undersökningens slutsats är att omfattande åtgärder behövs för att förbättra gödselhantering. Tidigare utgående statsbidrag till miljövärdande åtgärder har i mindre grad tagits i anspråk.

Frågan om förorening av marina miljöer är som vi förut framhållit inte klarlagd i alla delar. Aktionsplanens konsekvenser, för i detta fall bohuslänska djurhållare, medför ett sämre lönsamhetsläge. Det är ur rättvisesynpunkt angeläget med neutralitet mellan producenter av i stort samma produkter. Landskapets djurhållare skall inte straffas för att de bor i en kustregion.

Därför måste stödet till lantbrukarna vara av sådan omfattning, att man uppnår balans mellan landets olika regioner och därtill skall stödet snarare stimulera till en utvecklad produktion än tjäna som en fördröjande faktor inför en planerad eller oplanerad avveckling.

Kampen mot havsföroreningarna, som vi till alla delar stöder, får inte i sina yttersta konsekvenser leda till, att en för natur- och miljövärdan viktig grupp som lantbrukarna slås ut.

Som vi bedömer frågan bör gödseldeponeringen ägnas all uppmärksamhet, vare sig antalet djurenheter är färre eller större. Önskvärt hade varit om bestämmelserna varit någorlunda likartade över hela landet. När det gäller det statliga bidraget kräver vi att det skall utgå med 50 % till företag med 10 djurenheter och mer och med lagringskapacitet höjd från 6 till 8 resp. 10 mån. för svin. (Nuvarande bidrag på 20 % anser vi helt otillräckligt). Bidraget med 50 % bör i kronor begränsas till 50 000. För brukningsenheter som ligger under den lägre nivån på 10 djurenheter föreslår vi, att företagen ges rätt söka bidrag enligt ovanstående storlek, om särskilda skäl föreligger, t.ex. företagets belägenhet, topografiska förhållanden m.m.

Vi har tidigare berört mjölkproduktionens betydelse som en mycket viktig del av det bohuslänska jordbruket. Tyvärr är produktionen vikande och mjölkproducenternas antal minskar. Det är alldeles uppenbart att bristande lönsamhet spelar in, svårigheter att få avbytare och sociala skäl. Om målsättningen skall vara att hålla landsbygden levande och öppen, måste samma beslutsfattare som ställer upp målsättningarna också vara beredda att betala priset härför. Lantbrukets situation i norra Bohuslän är särskilt besvärlig, men också i en så "dynamisk" kommun som Tjörn är djurhållningen starkt avtagande.

Vår mening är att mjölkproducenterna måste få en snabb förbättring av lönsamheten genom att det s.k. Norrlandsstödet också omfattar bohuskom-

munerna Strömstad, Tanum, Sotenäs, Munkedal, Lysekil, Uddevalla, Stenungsund, Orust, Tjörn och Kungälv. Vårt förslag grundar vi också på att riksdagen i 1985 års jordbrukspolitiska beslut slagit fast, att animalieproduktionen skall bibehållas i skogs- och mellanbygderna. Prisstödet till bohuskommunernas jordbruk föreslår vi differentieras i anslutning till stödområdesindelningen. Således föreslår vi, att kommunerna Strömstad, Tanum, Sotenäs och Munkedal föres till stödområde 3, medan övriga angivna kommuner föres till stödområde 4.

Mot. 1988/89
Jo291

Hemställan

Med hänvisning till det anförda hemställs

[att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av att arbetsmarknadsstyrelsen ordnar utbildning i form av 20-veckorskurser för avbytare i lantbrukets tjänst¹.]

1. att riksdagen hos regeringen begär att statsbidrag skall utgå till lantbruksföretag, som är skyldiga att anordna gödseldepåer med 50 % av kostnaden, dock maximalt 50 000 kronor,

2. att riksdagen hos regeringen begär att statsbidrag för gödseldepåer skall kunna utgå med samma belopp till företag som ligger på den lägre lagringsnivån 6 månader, om särskilda skäl föreligger,

3. att riksdagen hos regeringen begär att kommunerna Strömstad, Tanum, Sotenäs och Munkedal föres till prisstödsområde 3 och kommunerna Lysekil, Uddevalla, Stenungsund, Orust, Tjörn och Kungälv till prisstödsområde 4.

Stockholm den 20 januari 1989

Leif Olsson (fp)

Kenth Skårvik (fp)